

Економічні науки

УДК 330. 330.3:338.2:338.4

Бреус Світлана Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-економіки
Київський національний університет
технологій та дизайну

Дремлюга Ярослав Олегович

магістрант
Київський національний університет
технологій та дизайну

Бреус Светлана Васильевна

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры бизнес-экономики
Киевский национальный университет
технологий и дизайна

Дремлюга Ярослав Олегович

магистрант
Киевский национальный университет
технологий и дизайна

Breus Svitlana Vasylivna

PhD (Econ.), Associate Professor,
Department of Business Economics
Kyiv National University of Technologies and Design

Dremliuha Yaroslav Olehovych

Master's degree student
Kyiv National University of Technologies and Design

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА

ПІДПРИЄМСТВ

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ БАНКРОТСТВА

ПРЕДПРИЯТИЙ

MAIN DIRECTIONS PREVENTION OF BANKRUPTCY OF

ENTERPRISES

Анотація: У статті розглянуто основні аспекти, пов'язані з природою банкрутства підприємств в Україні та запропоновані заходи його запобігання.

Ключові слова: банкрутство, банкрутство підприємств, фінансовий стан, фінансово-економічна діяльність, ймовірність банкрутства, капітальні інвестиції, фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, прибуток до оподаткування, збиток до оподаткування.

Анотація: В статті розглянуті основні аспекти, пов'язані з природою банкрутства підприємств в Україні та запропоновані заходи його запобігання.

Ключевые слова: банкротство, банкротство предприятий, финансовое состояние, финансово-экономическая деятельность, вероятность банкротства.

Summary: The article examines the main aspects connected with the nature of bankruptcy in Ukraine and proposed measures to prevent it.

Keywords: bankruptcy, bankruptcy of enterprises, financial state, financial and economic activity, the probability of bankruptcy.

За сучасних умов розвитку економіки України, зростає роль діагностики банкрутства підприємств та розробки заходів його запобігання. Загалом проблема банкрутства є досить складним питанням в сьогоденних економічних умовах, оскільки значна частина українських промислових підприємств перебуває у складному фінансовому становищі. Зазначене негативно впливає на рівень економічної безпеки самих суб'єктів господарювання та держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблематики банкрутства підприємств та антикризового управління займалась велика кількість науковців, до яких слід віднести таких як: І. Бланк [1], Бурлака В. М. [2], Гадзевич І. О. [3], Ліпич Л. Г. [3], Соколовська В. В. [2], Терещенко О. О. [4], Хаджинова О. В [5] та ін. Незважаючи на значні напрацювання вчених за проблематикою дослідження, ґрунтовного розгляду потребують питання, пов'язані з визначенням основних напрямів та подальшою розробкою заходів запобігання банкрутства.

Постановка завдання. Мета статті полягає у проведенні теоретико-

практичних досліджень пов'язаних з природою банкрутства підприємств в Україні та розробці заходів його запобігання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досвід провідних країн із ринковою економікою свідчить, що банкрутство виступає як механізм регулювання та саморегулювання економіки, характеризуючи неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [6] «банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури».

Відповідно до цього Закону [6] в Україні існує Державний орган з питань банкрутства (ст. 3), який «сприяє створенню організаційних, економічних, інших умов, необхідних для реалізації процедур відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, у тому числі процедур банкрутства державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків». Незважаючи на закріплені в законодавстві норми на практиці ситуація є нестабільною. Так, за даними табл. 1 протягом 2010-2015 років зменшилась питома вага підприємств, що одержали збиток, у відсотках до загальної кількості (з 41,0% у 2010 році до 26,3% у 2015 році). Проте на фоні зменшення кількості підприємств протягом 2010-2015 років (-9,33%) таку ситуацію не можна вважати наслідком сталої політики економічного розвитку.

Таблиця 1. Основні показники діяльності підприємств (без урахування банків) [за даними 7]

	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Кількість підприємств, одиниць	378810	375695	364935	393327	341001	343440
у % до попереднього року	x	99,2	97,1	107,8	86,7	100,7
на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	83	82	80	86	79	80

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн грн	3366228,2	3991239,4	4203169,6	4050215,0	4170659,9	5159067,1
у % до попереднього року	122,6	118,6	105,3	96,4	103,0	123,7
Капітальні інвестиції, млн грн	130764,6	193024,4	229487,2	216986,9	178384,9	213478,1
у % до попереднього року	х	147,6	118,9	94,6	82,2	119,7
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн грн	54405,7	118605,6	75670,2	11335,7	-564376,8	-348471,7
у % до попереднього року	х	218,0	63,8	15,0	х	х
Прибуток до оподаткування, млн грн	189640,8	255545,9	248035,9	209864,5	233624,7	387652,3
у % до попереднього року	138,6	134,8	97,1	84,6	111,3	165,9
Збиток до оподаткування, млн грн	135235,1	136940,3	172365,7	198528,8	798001,5	736124,0
у % до попереднього року	92,9	101,3	125,9	115,2	402,0	92,2
Питома вага підприємств, що одержали збиток, у % до загальної кількості	41,0	34,9	35,5	34,1	33,7	26,3

Згідно з даними «Рейтинг стран [8] Україна станом на червень 2016 року з 190 країн посідає посередні місця за різними критеріями. Зокрема, Україна зайняла 80-те місце за критерієм «легкості ведення бізнесу» (перші місця посіли: Нова Зеландія, Сінгапур, Данія), 20 – за критерієм «створення підприємств» (в трійку лідерів увійшли: Нова Зеландія; Канада; САР, Гонконг, Китай); 20 – отримання кредитів (перші місця посіли такі країни: Нова Зеландія; США; Колумбія; Руанда); 150 – за критерієм «вирішення неплатоспроможності» (лідерами за цим критерієм є Бутан; Саудівська Аравія; Сен-Вінсент і Гренадини).

Найбільш дієвим засобом запобігання банкрутства підприємств є своєчасне виявлення ознак кризи та визначення основних напрямів, що сприяють підвищенню ефективності діяльності суб'єктів господарювання. До них слід віднести, зокрема такі [2]: впровадження технологічних нововведень (сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій); підвищення конкурентоспроможності продукції; запровадження прогресивних методів управління персоналом (він є основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності підприємства).

Висновки. З урахуванням зазначеного можна констатувати, що проблема банкрутства підприємств в Україні є актуальною, має зв'язок з економічною безпекою підприємства, а відтак, держави та національної безпеки в цілому. Вирішенню проблем банкрутства сприятиме розробка адекватних сучасним умовам превентивних заходів, що сприяли б

попередженню виникнення загроз або їх виявлення на ранніх стадіях, цьому могло б сприяти, зокрема, здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємств, з проведенням ґрунтового аналізу його фінансово-економічної діяльності та оцінкою ймовірності банкрутства.

Література:

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – [2-е изд.]. – К. : Эльга, 2009. – 645 с.
2. Бурлака В. М. Механізм запобігання банкрутства на підприємстві / В. М. Бурлака, В. В. Соколовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/burlaka-v-m-k-e-n-sokolovska-v-v-mehanizm-zapobigannya-bankrutstva-na-pidpriemstvi/>.
3. Ліпич Л. Г. Сутність та методи антикризового управління підприємства / Л. Г. Ліпич, І. О. Гадзевич // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. – Вип. 36. – 486 с. – (Серія: економіка).
4. Терещенко О. О. Антикризове управління фінансами підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О. О. Терещенко. – Київ, 2005. – 40 с.
5. Хаджинова О. В. Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні / О. В. Хаджинова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1. – Т. 2. – С. 275–278.
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
7. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Рейтинг стран [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>.